

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ САВИЦЬКА І.М.

«_____» _____ 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри соціальної роботи та
реабілітації

Протокол № 3 від 26.03.2025 р.

Завідувач кафедри _____ СОПІВНИК І.В.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Соціальна робота»

першого (бакалаврського) рівня

_____ СОПІВНИК І.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА

Галузь знань: *I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення*
Спеціальність: *I01 Соціальна робота та консультування*
Освітня програма: *«Соціальна робота»*
Факультет: *гуманітарно-педагогічний*
Розробники: *Демченко І.І., д-р. пед. наук, проф.*

м. Київ - 2025

Опис навчальної дисципліни

«Інклюзивна педагогіка»

Освітній компонент «Інклюзивна педагогіка» є нормативною (цикл загальної підготовки), тому займає важливе місце в системі підготовки майбутніх соціальних працівників.

Основними завданнями курсу є: формування усвідомленого розуміння основоположних засад впровадження інклюзивної політики в соціальній та освітній сферах; оволодіння знаннями щодо особливостей психофізичного розвитку та потенційних можливостей осіб з інвалідністю; набуття навичок соціального супроводу, корекції та реабілітації отримувачів соціальних послуг з інвалідністю; вироблення навичок організації доступного соціального простору, інклюзивного освітнього середовища та командної роботи в процесі соціально-психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами під час навчання в закладах системи неперервної освіти.

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	
Спеціальність	I01 Соціальна робота та консультування	
Освітньо-професійна програма	«Соціальна робота»	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	перший	перший
Семестр	перший	перший
Лекційні заняття	15 год.	5 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	105 год.	135 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин: аудиторних самостійної роботи студента	3 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу «Інклюзивна педагогіка» полягає у засвоєнні майбутніми фахівцями теоретичних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад соціальної та освітньої інклюзії

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальні компетентності:

1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 7).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності та програмні результати навчання (ПРН):

1. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства (СК 12).

2. Оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи (ПРН 12)

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Інклюзивна педагогіка»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Модуль 1. Теоретико-методологічні засади інклюзивної соціальної політики												
Тема 1. Сутність та концептуальні основи інклюзивної соціальної політики	16	2	4			10	23	1	2			20
Тема 2. Інклюзія в міжнародному та національному законодавстві: правові аспекти	14	2	2			10	23	1	2			20
Тема 3. Інклюзивна педагогіка: предмет, завдання та основні категорії	26	2	4			20	20					20
Разом за модулем 1	56	6	10			40	66	2	4			60
Модуль 2. Організація соціально-реабілітаційної роботи з особами, які мають інвалідність												
Тема 4. Особливості інклюзивного спілкування та взаємодії з особами з інвалідністю	22	2	4			16	21	1	2			18
Тема 5. Психосоціальні аспекти життєдіяльності осіб з інвалідністю та їхніх родин	22	2	4			16	18					18
Тема 6. Соціальні та корекційно-реабілітаційні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП)	22	2	4			16	21	1	2			18
Тема 7-8. Методи соціально-психологічної профілактики, реабілітації та інтеграції молоді й дорослих з інвалідністю	28	3	8			17	24	1	2			21
Разом за модулем 2	94	9	20			65	84	5	6			75
Усього годин	150	15	30			105	150	5	10			135

3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність та концептуальні основи інклюзивної соціальної	2
2	Тема 2. Інклюзія в міжнародному та національному законодавстві: правові аспекти	2
3	Тема 3. Інклюзивна педагогіка: предмет, завдання та основні категорії	2
4	Тема 4. Особливості інклюзивного спілкування та взаємодії з	2
5	Тема 5. Психосоціальні аспекти життєдіяльності осіб з інвалідністю та їхніх родин	2
6	Тема 6. Соціальні та корекційно-реабілітаційні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП)	2
7-8	Тема 7-8. Методи соціально-психологічної профілактики, реабілітації та інтеграції молоді й дорослих з інвалідністю	3
Всього		15

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність та концептуальні основи інклюзивної соціальної політики	4
2	Тема 2. Інклюзія в міжнародному та національному законодавстві: правові аспекти	2
3	Тема 3. Інклюзивна педагогіка: предмет, завдання та основні категорії	4
4	Тема 4. Особливості інклюзивного спілкування та взаємодії з особами з інвалідністю.	4
5	Тема 5. Психосоціальні аспекти життєдіяльності осіб з інвалідністю та їхніх родин	4
6	Тема 6. Соціальні та корекційно-реабілітаційні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП)	4
7-8	Тема 7-8. Методи соціально-психологічної профілактики, реабілітації та інтеграції молоді й дорослих з інвалідністю	8
Всього		30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Порівняльний аналіз моделей інклюзивної соціальної політики у 3-х країнах ЄС з визначенням можливостей адаптації кращих практик в Україні	4
2	Тема 2. Створення правового довідника «Права осіб з інвалідністю в Україні» з конкретними алгоритмами захисту порушених прав	2
3	Тема 3. Розробка концептуальної карти «Еволюція інклюзивної педагогіки: від сегрегації до повної інклюзії» з аналізом сучасних	4

4	Тема 4. Створення мультимедійного посібника "Етикет інклюзивного спілкування" з відеоприкладами та практичними кейсами для різних ситуацій	4
5	Тема 5. Дослідження психосоціальних потреб сімей, що виховують дітей з інвалідністю, в одній з територіальних громад з розробкою рекомендацій щодо їх підтримки	4
6	Тема 6. Розробка авторської програми застосування інноваційних реабілітаційних технологій (арт-терапія, музикотерапія, анімалотерапія) для конкретної категорії дітей з ООП	4
7-8	Тема 7-8. Проектування комплексної програми соціальної інтеграції молоді з інвалідністю в територіальній громаді з обґрунтуванням методів, ресурсів та очікуваних результатів	8
Всього		30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, самостійних робіт, проектів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання

7. Методи навчання

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу / змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи / мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання;
- рольове моделювання;
- рефлексивні методи;
- експертне навчання

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Соціальна інклюзія: забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю		

<i>ПР, СР</i> Тема 1. Сутність та концептуальні основи інклюзивної соціальної політики	ПРН 12. Знати: основи інклюзивної соціальної політики та її значення для осіб з інвалідністю, структура та зміст державних програм підтримки осіб з інвалідністю в Україні, критерії оцінки ефективності соціальних програм. Уміти: аналізувати державні програми підтримки осіб з інвалідністю та оцінювати їх соціальні наслідки (ПРН 12), розробляти рекомендації для удосконалення інклюзивної соціальної політики (ПРН 12), адаптуватися до нових умов при аналізі соціальних програм (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства)).	15/15
<i>ПР, СР</i> Тема 2. Інклюзія в міжнародному та національному законодавстві: правові аспекти	ПРН 12. Знати: основи міжнародного та національного законодавства у сфері інклюзії, правові норми взаємодії соціальних працівників з особами з інвалідністю, соціальні наслідки законодавчих ініціатив у сфері інклюзії. Уміти: оцінювати соціальні наслідки законодавства у сфері інклюзії (ПРН 12), розробляти правові інструкції для соціальних працівників (ПРН 12), адаптувати правові норми до конкретних умов роботи з особами з інвалідністю (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики)).	15/15
<i>ПР, СР</i> Тема 3. Інклюзивна педагогіка: предмет, завдання та основні категорії	ПРН 12. Знати: предмет, завдання та основні категорії інклюзивної педагогіки, підходи до інклюзивної освіти в різних країнах, кращі практики інклюзивної освіти та їх вплив на соціальну інклюзію. Уміти: аналізувати підходи до інклюзивної освіти та оцінювати їх соціальні наслідки (ПРН 12), розробляти рекомендації на основі кращих практик для вдосконалення інклюзивної освіти (ПРН 12), адаптувати міжнародний досвід до локального контексту (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у процесі навчання); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики)).	15/15
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100

Модуль 2. Організація соціальної роботи з особами, які мають інвалідність		
<i>ПР, СР</i> Тема 4. Особливості інклюзивного спілкування та взаємодії з особами з інвалідністю конкретними рекомендаціями для різних життєвих ситуацій	ПРН 12. Знати: принципи інклюзивного спілкування з особами з інвалідністю, етичні норми та рекомендації для спілкування в різних життєвих ситуаціях, соціальні наслідки некоректного спілкування для інклюзії. Уміти: розробляти персональний «Кодекс інклюзивного спілкування» з урахуванням соціальних наслідків (ПРН 12), оцінювати вплив спілкування на інклюзію та пропонувати рекомендації для вдосконалення (ПРН 12), адаптувати принципи спілкування до різних ситуацій (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства).	15/15
<i>ПР, СР</i> Тема 6. Соціальні та корекційно-реабілітаційні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП)	ПРН 12. Знати: соціальні та корекційно-реабілітаційні технології для роботи з дітьми з ООП, особливості розробки корекційно-розвиткових програм для дітей з ООП, соціальні наслідки застосування реабілітаційних технологій. Уміти: розробляти корекційно-розвиткові програми, оцінюючи їх соціальний вплив (ПРН 12), пропонувати рекомендації для вдосконалення соціально-педагогічної роботи (ПРН 12), адаптувати технології до потреб конкретної категорії дітей з ООП (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у процесі навчання); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики).	15/15
<i>ПР, СР</i> Тема 7-8. Методи соціально-психологічної профілактики, реабілітації та інтеграції молоді й дорослих з інвалідністю	ПРН 12. Знати: методи соціально-психологічної профілактики та реабілітації молоді й дорослих з інвалідністю, соціальні проєкти для молоді з інвалідністю в Україні, соціальні наслідки профілактичних і реабілітаційних програм. Уміти: аналізувати соціальні проєкти, оцінюючи їх соціальний вплив (ПРН 12), розробляти рекомендації для вдосконалення соціальних проєктів (ПРН 12), адаптувати методи профілактики та реабілітації до потреб молоді (ЗК 7). Компетентності: інтегральна (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у процесі навчання); загальні (ЗК 7 (здатність до адаптації та дії в новій ситуації); спеціальні (СК 12 (здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики).	15/15
Модульна контрольна робота 2.		30

Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3957>)
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

10. Рекомендована література

Основна література:

2. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. Інклюзивна педагогіка : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"», 2023. 195 с.
3. Кучерак І. В. Інклюзивне навчання у закладах професійної освіти : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 136 с.
4. Ярошук К. І., Вдовенко О. І. Основи інклюзивної педагогіки : навчально-

методичний посібник. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2025. 120 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739317/1/Kolupaeva.Taranchenko.Inclusia.Pokrokovopdf>

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2021, 216 с.

2. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / упорядники: Софій Наталія Зіновіївна, Найда Юлія Михайлівна. Київ: 2022, 59 с.

3. Інформаційний посібник «Новий освітній простір. БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ». URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>

4. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами / Дніпровська академія неперервної освіти Дніпро, 2022. 28 с.

Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 232 с.

5. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник. / авт. кол.: В. Г. Панок, І. В. Марухина, В. В. Рибалка, В. М. Горленко, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, С. К. Шандрук, М. В. Саврасов, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.

6. Орф-підхід та інклюзія : метод. посіб. / Уклад : В. В. Колодяжна, Т. Черноус. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 100 с.

7. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. К., 2023. 149 с.

8. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти «Абетка для директора», ДСЯО України, Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf

9. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. / Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М.І. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 80 с.

10. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) у дітей: психолого-педагогічний супровід : навч.-метод. посіб. / Войтко В.В. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 76 с.

11. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації) / Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Чернігів: ЧОППО, 2023. 66 с.

Додаткова література:

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник. Київ, 2025. 152 с. URL: <https://golosiiv.irc.org.ua/news/13-23-43-15-01-2025/>
2. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Київ, 2023. 152 с. URL: https://znayshov.com/News/Details/navchalno-metodychni_posibnyky_dlia_pedahohichnykh_pratsivnykiv/20
3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 232 с. URL: <https://ispukr.org.ua/?p=11563>
4. Інклюзивне навчання в школі: посібник для директорів і педагогів. Київ, 2023. 80 с. URL: <https://nus.org.ua/2023/09/14/inklyuzyvne-navchannya-v-shkoli-posibnyk-dlya-dyrektoriv-i-pedagogiv/>
5. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
6. Єфімова С. М., Корольок С. В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчальний курс та методичний посібник. Київ, 2022. 120 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Інклюзивна освіта. Видання. URL : http://ussf.kiev.ua/ieeditions/?page_nom
2. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. Видання інституту. URL: http://ispukr.org.ua/?page_id=351
3. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. Медіатека. Видання. Статті. URL : http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=196
4. Ресурси. Державний сектор:
[Міністерство освіти і науки України](#)
[Сайт Міністерство охорони здоров'я України](#)
[Міністерство соціальної політики України](#)
[Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка](#)
[Національної академії педагогічних наук України](#)
[Сайт Департаменту освіти і науки Виконавчого органу Київської міської ради \(Київської міської державної адміністрації\)](#)
5. Громадські організації:
[Національна асамблея людей з інвалідністю України](#)
[Всеукраїнська благодійна організація Даун Синдром](#)
[Громадська організація «Соціальна синергія»](#)
[Іпотерапевтичний центр «Спіріт»](#)

Карта реабілітаційних закладів України
«Школа інклюзивної освіти: Інклюзія від А до Я»